

September 2016

TALE

Beskæftigelsesministerens tale til brug for samråd den 16. september 2016 om nedslidning på arbejdsmarkedet (samr CH-CJ).

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Leif Lahn Jensen (S).

Samrådsspørgsmål CH

”Hvad er ministerens overordnede kommentarer og løsningsforslag ift. forskelle på nedslidning af forskellige faggrupper på arbejdsmarkedet, jf. tal i artikler i Ekstra Bladet den 26. august om nedslidning blandt 3F’ere.”

Samrådsspørgsmål CI

”Ministeren bedes redegøre for regeringens indsats for nedslidte på arbejdsmarkedet, samt hvorvidt regeringen planlægger ændringer i denne indsats?”

Samrådsspørgsmål CJ

”Ministeren bedes redegøre for, hvorvidt det er regeringens holdning, at forskellige faggrupper i Danmark har lige vilkår og muligheder ift. nedslidning, levetid og tilbagetrækning?”

Indledning

Tak for invitationen til dette samråd om nedslidning og tilbagetrækning. Der er stillet tre tæt beslægtede spørgsmål, som handler om regeringens indsats for nedslidte og om forskellige faggrupper har lige muligheder ift. levetid og tilbagetrækning. Jeg vil derfor besvare de stillede spørgsmål samlet.

Stigningen i levealder

Generelt går udviklingen for levetiden i den rigtige retning. Danskerne bliver sundere, og vi lever længere. Det er positivt.

Stigende restlevetid og faldende aldersbetinget dødelighed giver sig udslag i, at ældre ikke bare har flere leveår, men også flere ”gode” leveår – såkaldt sund aldring.

Den stigende levetid afspejler blandt andet mindre fysisk nedslidning, som følge af den teknologiske udvikling og en ændret beskæftigelses- og uddannelsessammensætning i befolkningen. Hertil kommer sundere levevis og den medicinske udvikling.

Det viser sig også ved, at op mod halvdelen af alle 60-64 årige i dag er i beskæftigelse, mens det tilbage i år 2000 kun var ca. en tredjedel. Denne stigning i beskæftigelsen er sket bredt på tværs af uddannelsesgrupper.

En analyse fra Beskæftigelsesministeriet viser desuden, at beskæftigelsesandelen efter tilbagetrækningsreformen i 2011 især er steget blandt 60-årige med grundskole som højest fuldførte uddannelse. Der er tale om en stigning på 17 pct.point for denne gruppe.

Dertil kommer, at beskæftigelsesandelen for 60-årige personer med erhvervsfaglige uddannelser samt mellemlange videregående uddannelser er steget med henholdsvis godt 12 pct.point og godt 14 pct.point.

Når det kommer til tilbagetrækning, mener jeg, at det er naturligt, at pensionsalderen afspejler den højere levealder.

Og et bredt flertal i Folketinget har vedtaget at knytte pensionsalderen til udviklingen i levetiden. Den nuværende indeksering af folkepensionsalderen blev indført ved Velfærdsaftalen i 2006.

I aftalen blev det understreget, at der samtidig skal gøres en særlig indsats for at reducere nedslidning og styrke arbejdsmiljøet og for at forbedre jobmulighederne for de ældre.

Sigtet var - og er - at vi skal have fokus på fastholdelse og forebyggelse og på at skabe nogle gode rammer for arbejdslivet. Det er et fælles ansvar –

for os som politikere, for arbejdsmarkedets parter og for den enkelte virksomhed og medarbejder.

Ændret tilbagetrækningsalder er nødvendig

Levetiden er dog steget langt hurtigere, end det blev forventet, da Velfærdsaftalen blev indgået i 2006 og også siden Tilbagetrækningsreformen fra 2011.

Restlevetiden for 60-årige er steget både for ufaglærte og for personer med korte og længerevarende uddannelser.

Ser man alene på de personer, der er i arbejdsstyrken, og som vi kræver skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, er restlevetiden for 59-årigesteget med omtrent 2 år i perioden 2004 til 2014 på tværs af uddannelsesgrupper.

Den kraftige stigning i levetiden indebærer, at reguleringen af folkepensionsalderen er ”kommet bagud” i forhold til levetiden.

Aftalen om levetidsindekseringen fra 2006 sigter på at ramme en forventet pensionsperiode på 14½ år - målt med udgangspunkt i den forventede restlevetid for en 60-årig.

Men som det er i dag, har eksempelvis personer, der er født i 1960, udsigt til i gennemsnit godt 18 år som folkepensionister.

Den positive udvikling i levealderen betyder, at der er udsigt til relativt store underskud på de offentlige finanser i perioden 2030 – 2055 – det der også kaldes hængekøjeudfordringen.

I regeringens 2025-plan indgår derfor en forhøjelse af folkepensionsalderen med 6 måneder fra 2025. Folkepensionsalderen bliver dermed 67½ år i 2025 og 68½ år i 2030.

Tilpasningen af efterløns- og pensionsalderen bidrager til at mindske denne udfordring, og bidrager dermed til at undgå årtier med store underskud.

Regeringen opfatter derfor tilpasningen af pensionsalderen som en økonomisk nødvendighed, ud fra et hensyn til de kommende generationer. De vil med denne ændring være bedre økonomisk stillet, end hvis vi ikke foretog os noget.

Forskelle i stigende levealder

Jeg anerkender, at der er sociale forskelle i levetiden. Disse forskelle kan være knyttet til belastninger på arbejdsmarkedet og forskelle i livsstil.

Flere undersøgelser har dokumenteret, at forskellen i dødelighed mellem uddannelsesgrupper i meget høj grad kan forklares ved forskelle i de såkaldte KRAM-faktorer, det vil sige Kost, Rygning, Alkohol og Motion.

Når det er sagt, anerkender jeg naturligvis, at arbejdet i visse brancher er fysisk hårdt og medfører risiko for nedslidning.

Jeg mener dog ikke, at løsningen fx er at have en lavere folkepensionsalder eller efterlønsalder for visse grupper i befolkningen. Det ville i givet fald også være meget vanskeligt at gøre dette på en retfærdig og rimelig måde.

Jeg mener i stedet, at vi skal se på årsagerne til disse forskelle og fortsætte arbejdet med at forbedre arbejdsmiljøet i brancher, hvor der er risiko for nedslidning.

Arbejds miljøindsatsen

Vi ved, at et sundt og sikkert arbejdsmiljø bidrager til at forebygge nedslidning og arbejdsskader. Derfor er jeg også meget optaget af, at der er et ordentligt arbejdsmiljø på de danske arbejdspladser.

Som virksomhed har man en forpligtelse til at skabe ordentlige arbejdsmiljøforhold for sine ansatte. Nedslidning og arbejdsskader kan både have store konsekvenser for den enkelte og medføre store udgifter for virksomheden og for samfundet.

Siden januar 2016 har tilsynsindsatsen i Arbejdstilsynet været markant mere risikobaseret. Det betyder, at Arbejdstilsynet nu i endnu højere grad målretter tilsynet mod de virksomheder, hvor der

forventes at være størst risiko for arbejdsmiljøproblemer.

Hvert år prioriterer Arbejdstilsynet at have fokus på et antal nedslidningstruede brancher. Når Arbejdstilsynet tager på risikobaseret tilsyn i disse brancher, har de et særligt fokus på overbelastninger i det psykiske arbejdsmiljø og muskel-skeletbesvær. Det kan fx være på et hospital eller en ældrepleje.

Derved har Arbejdstilsynet integreret erfaringer og viden fra de tidligere særlige tilsynsindsatser i det risikobaserede tilsyn. Det vil sige indsatser, der særligt rettede sig mod de nedslidningstruede brancher.

Det er vigtigt for mig, at den viden, vi har om arbejdsulykker og nedslidningsskader, knyttes tættere sammen med viden og erfaringer fra tilsyns- og forebyggelsesindsatsen.

Fra 1. juli 2016 er der etableret en ny institution – Arbejdsmarkedets Erhvervssikring – som har overtaget behandlingen af arbejdsskadesager fra Arbejdsskadestyrelsen. Samtidig har regeringen samlet udviklingsarbejdet på arbejdsskadeområdet i Arbejdstilsynet

Ved at placere disse opgaver i Arbejdstilsynet er første skridt taget for i endnu højere grad at sam-

tænke arbejdsskadeindsatsen med Arbejdstilsynets forebyggende indsatser.

Der er i den forbindelse sat en række initiativer i gang. Fælles for dem alle er, at viden om arbejdsskader skal videreudvikles og anvendes til at gøre forebyggelsen af arbejdsskader og nedslidning endnu mere målrettet.

Samtidig skal vi udnytte de muligheder, som nye fælles it-løsninger giver, fx ved at informationer fra arbejdsskadeanmeldelser tidligere opsamles og anvendes til at styrke forebyggelses- og tilsynsindsatsen.

Fleksible tilbagetrækningsmuligheder

Men - på trods af den positive udvikling i levealdere og sundheden, og på trods af indsatsen for at forbedre arbejdsmiljøet og forebygge nedslidning, vil der fortsat være mennesker, som ikke kan arbejde frem til efterløns- eller pensionsalderen.

Mennesker, der er blevet nedslidt efter mange år på arbejdsmarkedet, har fx mulighed for en førtidspensionering eller et fleksjob, hvis deres arbejdsevne er væsentligt og varigt nedsat.

De hårdest ramte, der slet ikke har mulighed for en meningsfuld tilknytning til arbejdsmarkedet, kan få tilkendt en førtidspension.

Og her er der skabt en særlig enkel og hurtig ordning i form af seniorførtidspension, for personer med en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet, der har højest fem år til folkepensionsalderen.

Borgere, der søger om en seniorførtidspension, har ret til at få sagen behandlet inden for maksimalt 6 måneder, og kommunen skal ikke iværksætte tiltag som ressourceforløb for at udvikle arbejdsevnen.

Og af dem, der søger, får 9 ud af 10 en førtidspension. Så selvom ordningen er blevet brugt mindre end oprindeligt skønnet, er det min vurdering, at ordningen fungerer efter hensigten.

Der kan flere forklaringer på, at ordningen bruges mindre end forventet. Fx sundere aldring, som jeg netop har beskrevet. En anden vigtig forklaring på den mindre tilgang til ordningen er den nye og langt mere rummelige fleksjobordning.

Med reformen af førtidspension og fleksjob er der nu mulighed for at blive ansat i et fleksjob – også selvom man kun har kapacitet til at arbejde få timer om ugen.

Det er i høj grad kommet gruppen af ældre til gode, idet antallet af personer over 60 år, der påbegynder et fleksjob, er fordoblet fra 577 i 2011 til 1.155 i 2015.

Og for mig er det en entydig succeshistorie, at færre end forventet søger om seniorførtidspension, når langt flere til gengæld kommer i et fleksjob.

Det vil vi gerne understøtte yderligere. Regeringen har derfor med 2025-planen foreslået, at vi indfører en seniorfleksjobordning. Ordningen skal gøre det muligt for personer med en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet, som højst har fem år til folkepensionsalderen, at få nem og hurtig adgang til et seniorfleksjob.

Ordningen indebærer helt konkret, at man selv kan søge om et fleksjob, ligesom sagsbehandlingstiden maksimalt må være 6 måneder.

Samlet set har vi således førtidspensions og fleksjobordninger, der sikrer, at mennesker, der er nedslidte i en grad, så de ikke kan fortsætte med at arbejde ordinært indtil folkepensionsalderen, har mulighed for at trække sig tilbage gennem andre ordninger.

Og ordningerne bliver i høj grad brugt til gruppen af ældre på arbejdsmarkedet. I alt ca. 62.000 borgere i alderen 60-64 år modtog førtidspension eller var i fleksjobordningen i 2015.

Afslutning

Samlet set synes jeg, at vi skal hæfte os ved, at det er en meget positiv udvikling, at vi bliver sundere og lever længere.

Der er i de senere år gennemført en række reformer, der bidrager til at sikre, at denne positive udvikling også bliver omsat til flere aktive år på arbejdsmarkedet.

Reformerne har medvirket til, at beskæftigelsen siden 2000 er steget for alle alderstrin blandt 55-70-årige.

Op mod halvdelen af 60-64-årige er i dag i beskæftigelse mod knap en tredjedel i 2000. Den stigende beskæftigelse blandt 60-64 årige er sket bredt på tværs af uddannelsesgrupper.

Samfundsmæssigt har vi en økonomisk interesse i - så vidt muligt - at fastholde de ældre på arbejdsmarkedet. Det er nødvendigt, hvis vi fortsat skal have mulighed for at finansiere det nuværende velfærdssamfund. Men det er også i den enkeltes egen interesse.

Samtidig skal vi naturligvis fortsat tage hånd om de mennesker, der af den ene eller anden grund, ikke kan fortsætte med at arbejde på fuld tid, helt frem til efterløns- eller folkepensionsalderen.

Det mener jeg også, vi gør med den fleksible og rummelige fleksjobordning, som vi nu foreslår udvidet med muligheden for seniorfleksjob, og den fortsatte mulighed for førtidspension, for dem uden eller med kun meget lille arbejdsevne.

Desuden er det nødvendigt med fortsat fokus på fastholdelse og forebyggelsesindsatsen samt en aktiv og fokuseret indsats på arbejdsmiljøområdet. Det mener jeg også regeringen lever op til.

Tak for ordet